

1821-2021: Διακόσια χρόνια από την Ελληνική Επανάσταση
Οι βιβλιοθήκες ως φορείς διάσωσης, μνήμης και εκπαίδευσης

1821-2021: Διακόσια χρόνια
από την Ελληνική Επανάσταση

Οι βιβλιοθήκες ως φορείς διάσωσης,
μνήμης και εκπαίδευσης

Επιστημονική επιμέλεια
Κώστας Θεολόγου – Αναστασία Δήμου

Αθήνα 2022

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Ε.Μ.Π.

1821-2021: Διακόσια χρόνια από την Ελληνική Επανάσταση
Οι βιβλιοθήκες ως φορείς διάσωσης, μνήμης και εκπαίδευσης

Copyright © 2022 Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Ε.Μ.Π.

Επιστημονική επιμέλεια

Κώστας Θεολόγου – Αναστασία Δήμου

Γλωσσική επιμέλεια

Ελένη Γιαννακοπούλου,

Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Ε.Μ.Π.

Επιμέλεια εξωφύλλου, σελιδοποίηση

Στέλλα Μπορουτζή,

Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Ε.Μ.Π.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Ε.Μ.Π.

Θωμάϊδειο Κτήριο Εκδόσεων

Ηρώων Πολυτεχνείου 9, 157 73 Ζωγράφος

e-mail: ntuapres@central.ntua.gr

www.ntua.gr/ntuapress

ISBN: 978-960-254-713-7

Περιεχόμενα

Εισαγωγικό σημείωμα των επιμελητών της έκδοσης.....	13
Χαιρετισμοί των διοργανωτών της εκδήλωσης.....	15
Χαιρετισμός της Προϊσταμένης της Διεύθυνσης Βιβλιοθήκης και Κέντρου Πληροφόρησης ΕΜΠ, Σταυρούλας Κουρή.....	15
Χαιρετισμός του Πρύτανη ΕΜΠ, Καθηγητή Ανδρέα Μπουντουβή.....	17
Χαιρετισμός του Αντιπρύτανη Διοικητικών Υποθέσεων, Ακαδημαϊκών Υποθέσεων και Φοιτητικής Μέριμνας, Καθηγητή Δρόσου Γκιντίδη.....	19
Χαιρετισμός του Διευθυντή του Τομέα Ανθρωπιστικών, Κοινωνικών Επιστημών και Δικαίου, Αναπληρωτή Καθηγητή Κώστα Θεολόγου	21
Σύντομη μνεία στη συμπόρευση των ελληνικών βιβλιοθηκών ως φορέων γνώσης και πληροφόρησης με το ελληνικό κράτος από την Επανάσταση του 1821 μέχρι σήμερα, Εύα Σεμερτζάκη	23
Περίληψη	23
Εισαγωγή	24
Οι βιβλιοθήκες στις αρχές του 19ου αιώνα στην Ευρώπη.....	24
Οι ελληνικές βιβλιοθήκες στην προεπαναστατική περίοδο	25
Οι βιβλιοθήκες κατά την Επανάσταση.....	28
Οι βιβλιοθήκες μετά την ίδρυση του ελληνικού κράτους και η Εθνική Βιβλιοθήκη (ΕΒΕ).....	28
Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος (ΕΒΕ)	29
Σταδιακή ίδρυση βιβλιοθηκών μετά το 1830.....	31
Βιβλιοθήκη της Βουλής των Ελλήνων	31
Πανεπιστήμιο Αθηνών.....	31
Σημαντικές βιβλιοθήκες του 19ου αιώνα.....	32
Άλλες ονομαστές βιβλιοθήκες που ιδρύθηκαν μέχρι το τέλος του 19ου αιώνα	33

Οι ελληνικές βιβλιοθήκες τον 20ό αιώνα	34
Γενικό Συμβούλιο Βιβλιοθηκών (ΓΣΒ)	35
Οι δημόσιες βιβλιοθήκες μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο	35
Οι βιβλιοθήκες την περίοδο της επταετούς δικτατορίας.....	37
Λειτουργία και είδη βιβλιοθηκών εκτός των δημοσίων.....	37
Σχολικές βιβλιοθήκες.....	37
Ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες.....	38
Ειδικές βιβλιοθήκες.....	39
Οργανισμός Παιδικών και Εφηβικών Βιβλιοθηκών.....	39
Οι βιβλιοθήκες μετά την προσχώρηση της Ελλάδος στην Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα.....	40
Συνεργασίες και δίκτυα	40
HEAL-Link.....	41
Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης	41
Future Library.....	42
Δίκτυο Ελληνικών Βιβλιοθηκών	42
Δίκτυο Οικονομικών Βιβλιοθηκών	42
Οργανωτική Επιτροπή Ενίσχυσης Βιβλιοθηκών (Συνεργασία)	42
Η τεχνολογία στις ελληνικές βιβλιοθήκες	43
Βιβλιοθηκονομική εκπαίδευση.....	43
Ενωση Ελλήνων Βιβλιοθηκονόμων και Επιστημόνων Πληροφόρησης	44
Οι ελληνικές βιβλιοθήκες κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης	44
IFLA WLIC Athens 2019.....	45
Ελληνικές βιβλιοθήκες και πανδημία.....	45
Οι βιβλιοθήκες σε αριθμούς.....	47
Επίλογος	47
Abstract	49
Βιβλιογραφικές Αναφορές.....	50
Βιογραφικό.....	52

Τά Νέα Κέντρα του Ήντυπου Έλληνικού Βιβλίου στό Πλαίσιο τῆς Ἀφύπνισης τοῦ Γένους, Κ. Σπ. Στάικος	53
Περίληψη	53
Βενετία: Διαχρονική Εστία του Ελληνικού Εντύπου Βιβλίου	54
Βιέννη.....	56
Λιψία.....	64
Τεργέστη	66
Λιβόρνο	68
Κωνσταντινούπολη.....	70
Μοσχόπολη.....	74
Σμύρνη	76
Άγιον Όρος	78
Κυδωνιές.....	80
Επτάνησα.....	82
Κέρκυρα.....	83
Ζάκυνθος.....	84
Σχέσεις των Ελλήνων με τους Ρώσους	86
Μόσχα	86
Πετρούπολη.....	88
Βούδα και Πέστη.....	88
Το ελληνικό βιβλίο τα χρόνια της Επανάστασης: συνέχειες και τομές, Πόπη Πολέμη	97
Περίληψη	97
Abstract	103
Greek books during the Greek Revolution: continuities and ruptures	103
Βιογραφικό.....	103
Η συμβολή του προεπαναστατικού τύπου στην πνευματική και ιδεολογική προετοιμασία του 1821, Άννα Ταμπάκη.....	105
Περίληψη	105

Προεισαγωγικά	106
Συμπέρασμα	117
Το 1821 μέσα από τα αρχεία και τις συλλογές της Κεντρικής Υπηρεσίας των ΓΑΚ, Ελένη Θεοδωροπούλου, Κατερίνα Ζωγράφου.....	119
Περίληψη.....	119
Εισαγωγή.....	119
Το ιστορικό της διάσωσης των αρχείων.....	120
Οι κατηγορίες των αρχείων του Αγώνα.....	122
Δημόσια Αρχεία.....	122
Συλλογή Βλαχογιάννη.....	137
Χειρόγραφα των Γ.Α.Κ.	145
Μικρές Συλλογές Κ.....	148
Χαρακτικά.....	153
Ανακτορικά: Προσωπικές Υποθέσεις.....	154
Αρχεία του 1821 σε ψηφιακές πύλες.....	157
Βιβλιογραφία	159
Abstract	160
Βιογραφικά	160
Η συμβολή της Τυπογραφίας στην Επανάσταση του 1821: Οι πρώτοι μολυβένιοι στρατιώτες της Ύδρας, Γιώργος Δ. Ματθιόπουλος.....	163
Περίληψη.....	163
Η τέχνη της τυπογραφίας στην Ελλάδα.....	172
Abstract	175
Σημείο 1821: ανοικτή πρόσβαση στις πηγές της Βιβλιοθήκης της Βουλής, Έλλη Δρούλια.....	177
Ο εκπαιδευτικός ρόλος της Εθνικής Βιβλιοθήκης της Ελλάδος μέσα από τη διαχείριση αρχειακού υλικού, Γιώργος Σταυράτης, Εύη Καπώλη.....	187
Περίληψη.....	187
Βιβλιογραφικές Αναφορές.....	192
Abstract	192
Βιογραφικά	193

Η διαδρομή της Βιβλιοθήκης και Κέντρου Πληροφόρησης ΕΜΠ κατά τον 19ο και στις αρχές του 20ού αιώνα. Η πρόκληση της Ψηφιοποίησης, Αναστασία Γιάμαλη, Μαρία Καπνίζου, Σταυρούλα Κουρή.....	195
Περίληψη.....	195
Εισαγωγή.....	196
Βιβλιοθήκη ΕΜΠ - Ιστορική αναδρομή.....	197
Βιβλιογραφική Επισκόπηση της Ιστορικής Συλλογής.....	200
Τρόπος Λειτουργίας της Ιστορικής Συλλογής.....	203
Σχεδιασμός διαδικασίας ψηφιοποίησης της Ιστορικής Συλλογής της Βιβλιοθήκης και Κέντρου Πληροφόρησης του ΕΜΠ.....	204
Βιβλιογραφικές Αναφορές.....	207
Διαδικτυακοί τόποι.....	207
Abstract.....	208
Βιογραφικά.....	209
Hellenic Studies at Princeton University: before and after 1821, David Jenkins.....	211
Abstract.....	211
Collaborative Mentoring and Librarianship: Commemorating Greek War of Independence in the University of Michigan Library, Zachary Quint.....	215
Οι επαναστάσεις στο διαδίκτυο και το 1821: σκέψεις με αφορμή μια επέτειο και ένα ερευνητικό εγχείρημα, Άντα Διάλλα.....	219
Περίληψη.....	219
Οι Επέτειοι.....	219
Δικτύωση αρχειακών, ερευνητικών φορέων, ερευνητών και κοινού.....	222
Τα Παραδείγματα.....	224
Διάχυση.....	225
Abstract.....	229
Revolutions on the internet: some thoughts on the occasion of an anniversary and of a research project.....	229
Βιογραφικό.....	229

Εισαγωγικό σημείωμα των επιμελητών της έκδοσης

Ο συλλογικός τόμος με τίτλο «1821-2021: Οι βιβλιοθήκες ως φορείς διάσωσης, μνήμης και εκπαίδευσης» προέκυψε από τη φερώνυμη διαδικτυακή λόγω πανδημίας εκδήλωση «1821-2021: Διακόσια χρόνια από την Ελληνική Επανάσταση: Οι βιβλιοθήκες ως φορείς διάσωσης, μνήμης και εκπαίδευσης» της Βιβλιοθήκης του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου (ΕΜΠ) σε συνεργασία με τον Τομέα Ανθρωπιστικών, Κοινωνικών Επιστημών και Δικαίου (ΑΚΕΔ) της Σχολής Εφαρμοσμένων Μαθηματικών και Φυσικών Επιστημών (ΣΕΜΦΕ) ΕΜΠ.

Η εκδήλωση πραγματοποιήθηκε στις 20.10.2021. Στον τόμο δεν περιλαμβάνονται τα κείμενα που εκφωνήθηκαν, αλλά η επεξεργασμένη σε γραπτό λόγο εκδοχή τους, εκτός από τους εναρκτήριους χαιρετισμούς της εκδήλωσης, τους οποίους διατηρήσαμε για ιστορικούς, ας πούμε, λόγους και την ομιλία του Zachary Quint, βιβλιοθηκονόμου Κλασικών Σπουδών και Νέων Ελληνικών στο Πανεπιστήμιο του Μίσιγκαν, με θέμα “*Collaborative Mentoring and Librarianship: Commemorating Greek War of Independence in the University of Michigan Library*”.

Περιλαμβάνεται επίσης το εκτός της εκδήλωσης κείμενο του Κώστα Στάικου, ο οποίος είναι ιστορικός του βιβλίου και είχαμε τη χαρά να φιλοξενησουμε τη συμβολή του με τίτλο «*Τά Νέα Κέντρα τοῦ Ἐντυπου Ἑλληνικοῦ Βιβλίου στό Πλαίσιο τῆς Ἀφύπνισης τοῦ Γένους*».

Τα υπόλοιπα κείμενα που εμπλουτίζουν τον τόμο μας είναι: «*Το ελληνικό βιβλίο τα χρόνια της Επανάστασης: συνέχειες και τομές*» της κας Πόπης Πολέμη, Ιστορικού, Επιστημονικής Υπεύθυνης του Βιβλιολογικού Εργαστηρίου Φίλιππος Ηλιού, «*Η συμβολή της Τυπογραφίας στην Επανάσταση του 1821: Οι πρώτοι μολυβένιοι στρατιώτες της Ὑδρας*» του κ. Γιώργου Δ. Ματθιόπουλου, Καθηγητή Εφαρμογών στο ΠΑΔΑ, «*Η συμβολή του προεπαναστατικού τύπου στην πνευματική και ιδεολογική προετοιμασία του 1821*» της κας Άννας Ταμπάκη, Ομότιμης Καθηγήτριας Θεατρικών Σπουδών του ΕΚΠΑ, «*Σημείο 1821: ανοικτή πρόσβαση στις πηγές της Βιβλιοθήκης της Βουλής*», της κας Έλλης Δρούλια, π. Προϊσταμένης της Διεύθυνσης Βιβλιοθήκης της Βουλής, «*Οι επαναστάσεις στο διαδίκτυο και το 1821: σκέψεις με αφορμή μια επέτειο και ένα ερευνητικό εγχείρημα*» της

κας Άντας Διάλλα, Καθηγήτριας Ευρωπαϊκής Ιστορίας στο Τμήμα Θεωρίας και Ιστορίας της Τέχνης της ΑΣΚΤ & Επιστημονικής Υπεύθυνης του έργου “Ψηφιακό Αρχείο 1821”, «Το 1821 μέσα από τα αρχεία και τις συλλογές της Κεντρικής Υπηρεσίας των ΓΑΚ», της κας Ελένης Θεοδοροπούλου και της κας Κατερίνας Ζωγράφου, Αρχειονόμων στα Γενικά Αρχεία του Κράτους (ΓΑΚ), «Σύντομη μνεία στη συμπόρευση των ελληνικών βιβλιοθηκών ως φορέων γνώσης και πληροφόρησης με το ελληνικό κράτος από την Επανάσταση του 1821 μέχρι σήμερα» της κας Εύας Σεμερτζάκη, επικεφαλής Βιβλιοθηκονόμου και Υποδιευθύντριας στο Κέντρο Πολιτισμού, Έρευνας και Τεκμηρίωσης της Τράπεζας της Ελλάδος, «Ο εκπαιδευτικός ρόλος της Εθνικής Βιβλιοθήκης της Ελλάδος μέσα από τη διαχείριση αρχαιακού υλικού» του κ. Γιώργου Σταυράτη, Αρχειονόμου-Βιβλιοθηκονόμου στην Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος και της κας Εύης Καπώλη, Ιστορικού στην Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος. Τέλος, εκτός από τη συμβολή του βιβλιοθηκονόμου του Πανεπιστημίου Μίσιγκαν, έχουμε και τη συμβολή του βιβλιοθηκονόμου Κλασικών, Ελληνικών Σπουδών και Γλωσσολογίας στο Πανεπιστήμιο του Πρίνστον κ. David Jenkins με τίτλο “*Hellenic Studies at Princeton University: before and after 1821*”.

Τέλος, οφείλουμε να αναφέρουμε τη σημαντική συμβολή της συνεργασίας των κυριών Μαρίας Γιάμαλη, Μαρίας Καπνίζου και Σταυρούλας Κουρή με τίτλο «Η διαδρομή της Βιβλιοθήκης και Κέντρου Πληροφόρησης ΕΜΠ κατά τον 19ο και στις αρχές του 20ού αιώνα. Η πρόκληση της ψηφιοποίησης», υπενθυμίζοντας μεταξύ άλλων μια ιστορική αναδρομή της Βιβλιοθήκης ΕΜΠ, τον τρόπο λειτουργίας της Ιστορικής Συλλογής, αλλά και το σχεδιασμό της διαδικασίας ψηφιοποίησης της Ιστορικής Βιβλιοθήκης του ιδρύματός μας. Ωστόσο, θα ήταν παράλειψή μας να μην υπογραμμίσουμε τη συμβολή του Αντιπρύτανη Δρόσου Γκιντίδη στο έργο της ψηφιοποίησης του ιστορικού αρχείου ΕΜΠ, ο οποίος οραματίστηκε το έργο και προώθησε την υλοποίησή του διοικητικά και οικονομικά με τη συνδρομή προγράμματος του ΕΛΚΕ.

Δικαίως θεωρούμε ιδιαίτερης σημασίας αυτή την αναμνηστική έκδοση για τα βιβλία και την τυπογραφία στη Νεότερη Ελλάδα, την προεπαναστατική του 18ου και του 19ου αιώνα και στην επαναστατημένη του 19ου αιώνα. Τα βιβλία είναι τροφή και καύσιμο της διαρκούς επανάστασης και της αενάου αλλαγής που απαιτείται για την εξελικτική πρόοδο της κοινωνίας, των θεσμών και των ηθών μας.

Κώστας Θεολόγου – Αναστασία Δήμου

Χαιρετισμοί των διοργανωτών της εκδήλωσης

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΗΣ ΤΗΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΚΑΙ
ΚΕΝΤΡΟΥ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ ΕΜΠ, ΣΤΑΥΡΟΥΛΑΣ ΚΟΥΡΗ

Θα ήθελα να ευχαριστήσω και να καλωσορίσω όλους όσους συμμετέχουν και παρακολουθούν αυτή την ξεχωριστή επετειακή εκδήλωση που διοργανώνει η Βιβλιοθήκη του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου (ΕΜΠ) σε συνεργασία με τον Τομέα Ανθρωπιστικών, Κοινωνικών Επιστημών και Δικαίου (ΑΚΕΔ) της Σχολής Εφαρμοσμένων Μαθηματικών και Φυσικών Επιστημών (ΣΕΜ-ΦΕ) ΕΜΠ.

Στο πλαίσιο της επετείου των 200 χρόνων από την Ελληνική Επανάσταση θεωρήσαμε ότι είναι σημαντικό να αποδώσουμε έναν φόρο τιμής στον ρόλο που διαδραμάτισαν οι βιβλιοθήκες και η τυπογραφία όχι μόνο κατά τη συγκεκριμένη ιστορική περίοδο, αλλά και στον αντίκτυπο που έχουν μέχρι σήμερα, καθώς μιλάμε για δύο σημαντικούς θεσμούς που συνέβαλαν και συμβάλλουν στη διατήρηση και διάσωση της ιστορίας και της εθνικής μας ταυτότητας. Στο σημείο αυτό αναφορικά με την ενίσχυση του θεσμού των βιβλιοθηκών και των αρχείων θα ήθελα να αναφέρω τη σημαντική συνεισφορά και συμβολή της Ένωσης Ελλήνων Βιβλιοθηκονόμων & Επιστημόνων Πληροφόρησης (ΕΕΒΕΠ) στην υποστήριξη των βιβλιοθηκών και των επαγγελματιών του χώρου.

Για την επίτευξη αυτού του σκοπού, της ανάδειξης του ρόλου τους, μας έκαναν την τιμή σήμερα να συμμετέχουν σημαντικοί προσκεκλημένοι από τον χώρο της τυπογραφίας, των βιβλιοθηκών και των αρχείων, όπως μπορεί να έχετε δει και από το πρόγραμμα της εκδήλωσής μας, από τη χώρα μας αλλά και από το εξωτερικό, τους οποίους θα ήθελα να καλωσορίσω και να ευχαριστήσω θερμά για τη σημερινή εθελοντική παρουσία και συμβολή μέσω των ομιλιών τους. Θα ήθελα να ευχαριστήσω ιδιαίτερω τον κ. Jenkins και τον κ. Quint για τη συμμετοχή τους, μέσα από τις εξαιρετικά ενδιαφέρουσες ομιλίες τους στη σημερινή μας επετειακή εκδήλωση.

Πριν σας αφήσω να παρακολουθήσετε αυτή την ενδιαφέρουσα εκδήλωση, θα ήθελα αρχικά να ευχαριστήσω τις Πρυτανικές Αρχές του ΕΜΠ για την υποστήριξή τους σε όλες τις δράσεις που αναλαμβάνει η Βιβλιοθήκη μας και ιδιαίτερα τον Πρύτανη του ΕΜΠ, Καθηγητή Ανδρέα Μπουντουβή, και τον Αντιπρύτανη Διοικητικών Υποθέσεων, Ακαδημαϊκών Υποθέσεων και Φοιτη-

τικής Μέριμνας, Καθηγητή Δρόσο Γκιντίδη, οι οποίοι είναι και οι σταθεροί αρωγοί και υποστηρικτές μας.

Ιδιαίτερες ευχαριστίες θα ήθελα να αποδώσω στον συνδιοργανωτή μας και συν-συντονιστή της εκδήλωσης, Διευθυντή του Τομέα ΑΚΕΔ, Καθηγητή Κώστα Θεολόγου, ο οποίος άμεσα και χωρίς κανένα ενδοιασμό αποδέχτηκε την πρόσκλησή μας να διοργανώσουμε από κοινού τη σημερινή βραδιά. Δεν θα μπορούσα να αποχωρήσω χωρίς να ευχαριστήσω θερμά τους συνεργάτες μου, ιδιαίτερα την ψυχή της εκδήλωσης που ανέλαβε την οργάνωσή της, τη βιβλιοθηκονόμο συνάδελφο Αναστασία Δήμου, η οποία είχε την αρχική ιδέα της εκδήλωσης, αλλά και τη γενική επιμέλεια του όλου εγχειρήματος, καθώς και τον τεχνικό της Βιβλιοθήκης μας, τον συνάδελφο Ιωσήφ Γαλανάκη, ο οποίος ανέλαβε και υποστηρίζει τεχνικά τη συγκεκριμένη ψηφιακή δράση.

Η εκδήλωσή μας ξεκινά με τον πρώτο χαιρετισμό από τον Πρύτανη του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου, Καθηγητή Ανδρέα Μπουντουβή.

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΠΡΥΤΑΝΗ ΕΜΠ, ΚΑΘΗΓΗΤΗ ΑΝΔΡΕΑ ΜΠΟΥΝΤΟΥΒΗ

Είναι χαρά μου να καλωσορίζω τους ομιλητές της σημερινής εκδήλωσης και όσους την παρακολουθούν από απόσταση. Σας ευχαριστώ για τη συμμετοχή σας και ειδικά εσάς που προέρχεστε από φορείς εκτός του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου για την τιμή που κάνατε στο Ίδρυμά μας να προσφέρετε τη συμβολή σας στην προσπάθειά του, να αναδείξει το ρόλο των βιβλιοθηκών ως φορέων διάσωσης, μνήμης και εκπαίδευσης για να τιμήσει τη διακοσιοστή επέτειο της Επανάστασης του 1821.

Η σημερινή εκδήλωση οργανώνεται από τη Βιβλιοθήκη και Κέντρο Πληροφόρησης του ΕΜΠ και τον Τομέα Ανθρωπιστικών Επιστημών και Δικαίου, τους οποίους ευχαριστώ θερμά, και προστίθεται σε μια σειρά εκδηλώσεων του ΕΜΠ για τη διακοσιοστή επέτειο, οι οποίες αποσκοπούν να αναδείξουν την τεχνολογική διάσταση, με την ευρεία έννοια, του αγώνα των Ελλήνων. Η πιο πρόσφατη, τη 15η και 16η Οκτωβρίου, ήταν αυτή που έγινε στο Ναύπλιο, την πρώτη πρωτεύουσα της Ελλάδας μετά την απελευθέρωση από την Οθωμανική κυριαρχία και είχε τρεις θεματικές ενότητες.

Πρώτη ενότητα «*Πόλεις και μηχανεία της επανάστασης*», που οργανώθηκε από τη σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών του ΕΜΠ, η οποία είχε οργανώσει στις αρχές Σεπτεμβρίου το Συμπόσιο «*Η Αρχιτεκτονική της Παλιγγενεσίας, η Παλιγγενεσία της Αρχιτεκτονικής*» σε συνεργασία με το Ευρωπαϊκό Πολιτιστικό Κέντρο Δελφών. Η δεύτερη ενότητα ήταν «*ο Αγώνας στη θάλασσα*», που οργανώθηκε από τη Σχολή Ναυπηγών Μηχανολόγων Μηχανικών και η τρίτη ενότητα «*Εκπαίδευση, υποδομές*» από τη Σχολή Πολιτικών Μηχανικών.

Η θεματολογία της σημερινής εκδήλωσης βλέπω ότι καλύπτει το πεδίο τυπογραφία, βιβλίο, έντυπο, αρχεία, ψηφιακά και μη, σε ευρεία χρονική περίοδο, εκατέρωθεν της επαναστατικής, και τη σχέση του έντυπου λόγου με τη διάδοση του μηνύματος της εθνεγερσίας. Ομολογώ ότι διαβάζοντας τους τίτλους και τις περιλήψεις των παρουσιάσεων διαπίστωσα ότι οι πολύ ενδιαφέρουσες πτυχές της θεματολογίας του συνεδρίου μου ήταν άγνωστες, παρότι είναι σημαντικές.

Now I will switch to English for the sake of our foreign guest. I am thankful to our speakers from the United States of America, Mr. David Jenkins from Princeton and Mr. Zachary Quint from Michigan, who are joining us today with their contributions on the occasion of the celebration for the 200 years anniversary of the Greek revolution. At both places they are doing a fine job with regard to our subject matter. Princeton University is a center for the study of the Greek world from antiquity to the present. At the University of Michigan, a Modern Greek program is in place.

Gentlemen, please keep in mind that NTUA is available to join forces with each one of you to help with your endeavors and we will be glad to have you in person here in Athens when the pandemic is over. Ladies and gentlemen, I wish you the best for a successful event today. Let us all take care, stay healthy and look for a new and better normal in the months ahead. Thank you.

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΑΝΤΙΠΡΥΤΑΝΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ, ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ
ΚΑΙ ΦΟΙΤΗΤΙΚΗΣ ΜΕΡΙΜΝΑΣ, ΚΑΘΗΓΗΤΗ ΔΡΟΣΟΥ ΓΚΙΝΤΙΔΗ

Καλησπέρα σας κ. Πρύτανη, αγαπητές και αγαπητοί συμμετέχοντες.

Η σημερινή εκδήλωση εντάσσεται στο πλαίσιο της Επετείου των 200 ετών από την Ελληνική Επανάσταση, φυσικά αναφέρεται στον ρόλο και τη σημασία των Βιβλιοθηκών και της τυπογραφίας και στη συγκεκριμένη περίοδο αλλά κυρίως στη μεταγενέστερη συμβολή της.

Πραγματοποιείται φυσικά με τη συνεργασία της Βιβλιοθήκης μας και του Τομέα Ανθρωπιστικών, Κοινωνικών Επιστημών και Δικαίου της ΣΕΜΦΕ της οποίας μάλιστα είμαι μέλος οπότε γνωρίζω από πρώτο χέρι την προσφορά του Τομέα, ότι είναι καθοριστική τόσο για το Ίδρυμα όσο και εκτός φυσικά και είναι χαρά μας η συνδιοργάνωση αυτής της Ημερίδας.

Η τυπογραφία συνέβαλε αποφασιστικά στην Επανάσταση του 1821 και πριν και μετά τον δύσκολο αγώνα έως την πλήρη απελευθέρωση οι Βιβλιοθήκες διατήρησαν αυτήν την παρακαταθήκη, ζύμωσαν νέους ανθρώπους με επαναστατικές και κοινωνικές ιδέες μέσα από την εκπαίδευση και έδωσαν μια ώθηση στην κατανόηση των ιστορικών μας καταβολών. Θα αναρωτηθεί κανείς γιατί να εορτάζεται η Επανάσταση ή γιατί οι βασικές ιδέες της να ξανατονίζονται. Μία απάντηση θα ήταν ότι τίποτα δεν είναι δεδομένο, ούτε η ελευθερία ούτε η ισότητα ούτε η δικαιοσύνη, και η νέα γενιά θα πρέπει να γνωρίζει τις αξίες των προηγούμενων γενεών.

Οι Βιβλιοθήκες μπορούν να θεωρηθούν διασώστες της μνήμης, της γνώσης της Ιστορίας και αποτελούν τον συνδετικό κρίκο μεταξύ του παρελθόντος και του μέλλοντος. Οι μεγάλες δε Βιβλιοθήκες με σημαντικής ιστορικής αξίας συλλογές και αρχεία, μας παρουσιάζονται ως μνημεία του παρελθόντος και συνήθως αποτελούν μουσειακές συλλογές. Επιπρόσθετα οι μεγάλες Εθνικές και Ερευνητικές Βιβλιοθήκες έχουν έναν πολύ σημαντικό ρόλο εφόσον ενσωματώνουν αρχεία από το παρελθόν με εκείνα του παρόντος σε μία ξεχωριστή και ζωτική διαδικασία ιστορικής συνέχειας.

Σήμερα είμαστε εδώ για να κάνουμε μια αναφορά στον πλούτο αυτής της κληρονομιάς, να συνειδητοποιήσουμε πώς διατηρείται στον χρόνο και ποιος είναι ο ρόλος των Βιβλιοθηκών. Η περίοδος βέβαια που βιώσαμε με τον covid-19 στη λειτουργία της Βιβλιοθήκης ήταν δύσκολη εμπειρία για όλους μας, κοπιαστική, έπρεπε διαρκώς να προσαρμόζουμε τα δεδομένα και ακόμα δεν έχουμε την πλήρη αποκατάσταση, αλλά θα γίνει και αυτό. Η διάζωση λειτουργία επανήλθε στην εκπαίδευση και θα κάνουμε το παν για να επιλύσουμε όλα τα θέματα που προκύπτουν. Οπωσδήποτε γνωρίζουμε ότι όλες οι Βιβλιοθήκες θα είναι φυσικά στο πλευρό μας και είναι.

Η δική μας Βιβλιοθήκη είναι δυναμική και οι άνθρωποί της είναι δυναμικοί, προσπαθεί συνεχώς να παράγει έργο και να αλληλεπιδρά με το κοινό εντός και εκτός Ιδρύματος. Πριν από λίγους μήνες διοργάνωσε με επιτυχία το 26ο Πανελλήνιο Συνέδριο των Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, βέβαια με εξ αποστάσεως διαδικασία, και οι άνθρωποι της Βιβλιοθήκης βοήθησαν τότε και θα βοηθήσουν επίσης και στην επιτυχία αυτής της Ημερίδας με τον συντονισμό φυσικά της κας Κουρή, Προϊσταμένης της Βιβλιοθήκης ΕΜΠ.

Ευχαριστώ ιδιαίτερα όλους όσοι συμμετέχουν, το προσωπικό της βιβλιοθήκης, την κα Αναστασία Δήμου, την κα Αναστασία Γιάμαλη και την κα Μαρία Καπνίζου, καθώς επίσης και τον τεχνικό μας, τον κ. Ιωσήφ Γαλανάκη, όλους τους συμμετέχοντες και τους ανθρώπους βέβαια που συνδέονται από το εξωτερικό με μεγάλη εκτίμηση για το έργο τους και τη διαφύλαξη τόσο σημαντικών αξιών φυσικά της δικής μας χώρας αλλά και κάθε αγωνιζόμενου λαού. Εύχομαι επιτυχία στην Ημερίδα και δίνουμε την υπόσχεση να βρεθούμε από κοντά.

Κλείνοντας, θα αναφέρω ότι εκτιμώντας τη δουλειά όλων σας θα προβούμε στην έκδοση ενός τόμου που θα συμπεριλαμβάνει τις εισηγήσεις των μελών και η Επιτροπή φυσικά με την επιστημονική επιμέλεια του κ. Θεολόγου και των μελών της Βιβλιοθήκης θα επικοινωνήσει με όλους σας για τη διαδικασία. Σας ευχαριστώ θερμά, καλή επιτυχία.

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗ ΤΟΥ ΤΟΜΕΑ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΟΥ, ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗ ΚΑΘΗΓΗΤΗ ΚΩΣΤΑ ΘΕΟΛΟΓΟΥ

Ευχαριστώ ιδιαίτερα το προσωπικό της βιβλιοθήκης, την Προϊσταμένη της, την κυρία Κουρή, τον πληροφορικό της, τον κύριο Γαλανάκη, και την κυρία Αναστασία Δήμου, που είναι η ψυχή της εκδήλωσης. Μπορεί να τη στήσαμε μαζί σε συνεργασία, αλλά η πρωτοβουλία και όλη αυτή η ήσυχη και άηχη αποτελεσματικότητα της κυρίας Δήμου ήταν πραγματικά ένα εύρημα και μια αποκάλυψη και για μένα. Ήταν χαρά και τιμή μου, Αναστασία, να συνεργαστούμε σε αυτή την εορταστική εκδήλωση. Ευχαριστώ όλους τους συμμετέχοντες, κύριε Πρύτανη, κύριε Αντιπρύτανη, και για το χαρμόσυνο νέο της υποστήριξης με αυτόν τον συλλογικό τόμο, αυτόν τον αναμνηστικό τόμο, της σημερινής ημερίδας, γιατί έχει πραγματικά, όπως και ο κύριος Πρύτανης και εσείς υπογραμμίσατε, ένα σημαντικό θέμα: τα βιβλία και την τυπογραφία.

Ξέρετε, όταν ανακαλύφθηκε η τυπογραφία στην Ευρώπη, η πλευρά του ελλαδικού χώρου, το Βυζάντιο που λέμε, έπεσε στα χέρια των Οθωμανών. Το 1440, εκεί περίπου ο Γουτεμβέργιος αναπτύσσει την καινούργια τεχνολογία. Από το 1430 έχει ήδη πέσει η Θεσσαλονίκη, το 1453 πέφτει και η Πόλη και δεν έχουμε κάποια δραστηριότητα τυπογραφική. Όμως, το έφεραν έτσι οι συνθήκες, ώστε το πρώτο τυπογραφείο, η πρώτη τυπογραφική μηχανή που ήρθε στην Ελλάδα, όχι στην Ελλάδα, στον ελλαδικό χώρο, ήταν στις αρχές του 15ου αιώνα στη Θεσσαλονίκη και το έφερε ένας Πορτογάλος Εβραίος, διωγμένος από την Ισαβέλλα και τον Φερδινάνδο από την Ιβηρική Χερσόνησο.

Στις αρχές λοιπόν του 16ου αιώνα, το 1510 περίπου, έρχεται ο Geouda Geoudalia, ένας γέροντας που φέρνει μαζί του τον φερέοικο τεχνολογικό εξοπλισμό μιας τυπογραφικής μηχανής. Οι Εβραίοι ήταν φερέοικοι, και σύμφωνα με τον φερέοικο πολιτισμό, κουβαλούσαν τα υπάρχοντά τους μαζί, το πρώτο τυπογραφείο, τα τυπογραφικά στοιχεία κτλ. Βλέπετε πώς η εβραϊκή κοινότητα της Θεσσαλονίκης ανέπτυξε ιδιαίτερη δραστηριότητα, καλλιεργώντας δεσμούς, επικοινωνία, ενημέρωση μεταξύ των μελών της, κυκλοφορία των ιδεών των καινούργιων, κυκλοφορία της τεχνολογίας και των νέων υλικών, σε σύγκριση με τις άλλες κοινότητες της πόλης και του Ελλαδικού χώρου γενικότερα.

Στον ελλαδικό χώρο έχουμε τα πρώτα τυπογραφεία τρεις αιώνες αργότερα, με τον Καποδίστρια, δεν πιστεύω να κάνω λάθος, εκεί περίπου, το 1830 και κάτι, έρχονται τα πρώτα τυπογραφεία, δωρεά του Βρετανικού Κομιτάτου νομίζω.

Το τυπογραφείο, τα έντυπα, τα οποία ουσιαστικά είναι ένζυμα. Εάν η

κοινωνία είναι ένα ψωμί, είναι άρτος, τα προϊόντα της τυπογραφίας ζυμώνουν τα συστατικά της κοινωνίας, του ψωμιού και φτιάχνουν την ψίχα του άρτου. Δίνουν τη νοστιμιά, τη διαφορετικότητα, τα χαρακτηριστικά ταυτότητας μιας κοινωνίας. Και αν θέλετε, θρέφουν πνευματικά όλο το σώμα της κοινωνίας. Και ενίοτε θρέφουν και κυριολεκτικά, εφόσον μέσα από τις ιδέες ή τις γνώσεις ή την πληροφορία, γενικά, ανοίγεις πόρους για να ζήσεις και να επιβιώσεις, όχι μόνο για να χειραφετηθείς.

Στη συγκεκριμένη περίπτωση αναφερόμαστε στη ζωή που χάρισαν στους Έλληνες αυτά τα έντυπα ως ένζυμα και τους χάρισαν τη λευτεριά τους προς τη δυναμική πολιτειακή εξέλιξη, αφήνοντας την ελώδη θεσμική στατικότητα της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Δεν μακρηγορώ και δίνω τον λόγο στον πρώτο ομιλητή.